

Marek Olędzki

Gostynin, woj. płockie

Informator Archeologiczny : badania 15, 228-230

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Grodzisko położone jest na naturalnym wyniesieniu polodowcowym na lewym brzegu rzeki Wierzycy, w odległości ca 1,000 m na południowy zachód od Starego Miasta w Gniewie. Badania miały charakter ratowniczy ze względu na projektowaną i zaakceptowaną do realizacji na tym obszarze budowę osiedla domków jednorodzinnych.

Wytyczone wykopy nawiązywały swoją lokalizacją do dwóch wykopów - sondaży, wyeksplorowanych w sezonie ubiegłym. Wykopy /nr III A, III B, IV A, IV B/, miały również charakter rowów sondażowych. Ogólna powierzchnia wykopów wynosiła 73,5 m².

W wykopach wydzielono cztery zasadnicze warstwy użytkowe, zróżnicowane pod względem geologicznym i treścią kulturową. Pod warstwą darni występowała ciemnoszara próchnica z nielicznymi kamieniami polnymi, ciemnoszary piasek ze śladami spalenizny i węgla drzewnego, jasnoszary piasek z licznymi ułamkami węgla drzewnego oraz najstarszy poziom użytkowy - żółtoszary piasek /warstwa nadcałcowa/. Oprócz tego w północnej i centralnej partii wykopu IV B tuż nad całcem zarysowała się warstewka jasnoszarego piasku o kilkucentymetrowej miąższości, której treść kulturowa wskazywała na ślady osadnictwa z epoki kamienia. Nie zaznaczyła się jednakże w tym kontekście warstwa kulturowa ze śladami obiektów. Kwestia ta wymaga szczegółowych badań.

W wyróżnionych czterech zasadniczych warstwach średniowiecznych natrafiono na dobrze zachowane palenisko /wykop IV A - IV B/ oraz tuż obok rysujący się najwyraźniej w profilu zachodnim wykopu IV B ślad po obiekcie mieszkalnym, zachowany w warstwie spągowej o miąższości 1,2-1,5 m, uchwycony na długości około 5,5 m.

Ceramika naczyniowa, której około 600 fragmentów znaleziono w trakcie eksploracji wykopów reprezentuje naczynie całkowicie i silnie obtaczone, wypalane w większości w atmosferze redukcyjnej, pochodzące z przełomu XII/XIII w. /najstarsze ułamki/ oraz wieku XIII-XIV. W warstwie darniowej i tuż pod nią występował materiał ceramiczny młodszy. Oprócz ceramiki naczyniowej natrafiono na kości zwierzęce, fragmenty przedmiotów żelaznych /w tym: noże, ostroga/, łuski rybie, rylce kościane.

Zabytki są przechowywane w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Badania będą kontynuowane.

GOSTYNIN
woj. płockie

PP Pracowni Konserwacji
Zabytków
Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
Oddział w Łodzi

Badania prowadził mgr Marek Olędzki. Finansował WKZ w Płocku, Pierwszy sezon badań, Zamek średniowieczny z końca XIV w.

Obiekt położony jest na północnym skraju miasta, nieopodal drogi do Brześcia Kujawskiego. Jest nim wzniesienie z XIX-wiecznym neogotyckim kościołem, gdzie znajdował się pierwotnie Zamek Górny. Dwie ściany kościoła - frontowa i tylna oraz wieża kościelna były wzniesione z cegły gotyckiej w wątku polskim i stanowią pozostałości zamku, które wykorzystano przy budowie wspomnianego kościoła. Pierwsze wykopy badawcze założono wzdłuż osi N-S w celu uzyskania profilu poprzecznego przez całe wzniesienie. Na ich podstawie stwierdzono, że mające dość regularny kształt wzniesienie jest nasypem sztucznym. Warstwy kulturowe są prawie doszczętnie zniszczone, co nastąpiło w czasie budowy kościoła, kiedy część ruin zamkowych rozebrano, a teren w dużym stopniu został zniwelowany. Jedynie wykop założony w północno-wschodnim narożniku, wewnątrz kościoła, miał dobrze zachowane uwarstwienie. Odkryto tu licznie występujący materiał w postaci ceramiki o rozpiętości chronologicznej od XIV do XVIII wieku, a także kości zwierzęce: bydła rogatego i świni.

W profilu wykopu rysowała się wyraźnie warstwa spalenizny i węgla drzewnych, którą można datować ceramiką na XVII wiek. Fakt ten należy wiązać z okresem największych zniszczeń jakim uległ zamek podczas wojny szwedzkiej z połowy XVII w. Podstawową korzyścią przeprowadzenia wyżej wspomnianego ciągu wykopów było uchwycenie w dwóch miejscach fundamentu muru obwodowego oraz wewnętrznych podziałów zamku, z czego wynika, że zgodnie z tym, co podają źródła pisane, zamek posiadał tzw. Dom Duży oraz równoległy doń Dom Mniejszy; oba rozdzielał dziedziniec. Kamienny fundament muru obwodowego spojony zaprawą wapienną ma nieco ponad 2 m grubości. Jego stopę tworzyły luźne głazy posadowione na głębokości ok. 5 m w naturalnej warstwie spłostego piasku. Fundamenty ścian Domu Małego oraz Domu Dużego od strony dziedzińca są już znacznie mniej solidnie zbudowane niż muru obwodowego. Bryła zamku ma kształt prostokąta o dłuższym boku zorientowanym na północ, jej wymiary wynoszą 37 x 28 m, na narożnikach znajdują się narożne przypory.

Wykopy przeprowadzone przed frontową ścianą kościoła pozwoliły odkryć przedbramie zamkowe w formie prostokąta o wymiarach 11 x 9 m. Jego fundament jest przewiązany z murem kurtynowym. Szyja wjazdna zachowana jest tylko na poziomie fundamentu, jedynie czoło przedbramia zachowało się nieco powyżej kamiennego fundamentu. Jego lico wzniesione jest w wątku polskim starannie ułożonym z cegły palcówki o wymiarach 28 x 14 x 8 cm.

Łączna powierzchnia wykopów na stanowisku wynosiła 350 m².

Na obiekcie znaleziono z przyczyn na wstępie wymienionych zaledwie około 2 tys. zabytków archeologicznych z czego gros stanowiły fragmenty ceramiki, pozostałe to fragmenty kafli płytowych i garnkowych oraz nieliczne mało charakterystyczne metale.

Na koniec należy przytoczyć ciekawy fakt. Na najniższym poziomie wewnątrz wieży dzisiejszego kościoła, będącej niegdyś obronnym północno-wschodnim narożnikiem zamku odkryto kilkanaście wydrapanych na ceglach

herbów szlacheckich. Znajdowały się one jedynie na licu ściany zachodniej, a były świadectwem przetrzymywania w tym miejscu przedstawicieli szlacheckiego stanu.

Badania zostały zakończone.

INOWŁÓDZ
woj. piotrkowskie

patrz
wczesne średniowiecze

KOBIERNICE, gm. Porąbka
woj. bielskie

Konserwator Zabytków
Archeologicznych
w Bielsku-Białej

Badania prowadził mgr Jacek Reyniak. Finansował WKZ w Bielsku-Białej. Piąty sezon badań. Ruiny zamku XIV/XV w.

Celem badań było uchwycenie i uczynienie pozostałych elementów założenia obronnego zamku, pod kątem częściowej rekonstrukcji i eksponowania w postaci trwałej ruiny. Badania skoncentrowano przede wszystkim na budynku bramowym oraz przyczółku mostu od strony wschodniej.

Wykop X odsłonił zarys rzutu budynku bramnego oraz jego powiązania z murem flankowym. Ustalono jednocześnie pierwotny układ stoku wzgórza, z okresu niwelacji wzgórza poprzedzającej budowę zamku.

Wykop XI nie przyniósł oczekiwanych rezultatów w postaci relikwów przyczółka mostowego po zewnętrznej stronie fosy. Uchwycono w nim jedynie przebieg drogi wiodącej przez most na zamek.

Ustalono, iż cały teren wzgórza, na którym usytuowano zamek, ukształtowany został w znacznej mierze sztucznie i powstał przez splantowanie szczytu, przez co utworzono platformę w kształcie półowalu. W obrębie zboczy przekopano fosę ograniczoną od zewnątrz wałem, częściowo sztucznie usypanym. Droga wjazdowa prowadziła z zachodu na wschód, koroną wału po północnej stronie zamku. Wiodła ona poprzez prostokątny w rzucie /zbliżony do kwadratu/ budynek bramy, powiązany od zachodu z murem flankowym /tj. od strony "miecza"/. Wzmiankowana droga prowadzi do niewielkiej platformy po wschodniej stronie zamku i kończy się obszarem występowania wylewki wapiennej w obrębie krawędzi wspomnianej platformy /być może było to utwardzenie nawierzchni przed mostem/. Lokalizacja w tym miejscu mostu potwierdza ponadto występowanie fragmentów przyczółka mostu na wewnętrznym skłonie fosy. Plateau otaczał mur obwodowy zakreślający pół elipsy. Oba narożniki wschodnie /północno-wschodni i południowo-wschodni/ zajmowały dwie budowle czworoboczne: większa południowo-wschodnia oraz mniejsza, podpiwniczona - północno-wschodnia. Wschodnie partie muru obwodowego nie prze-